EVANGELIUM A GALLIO

Původ materiálu
Pfannová Hana; upravila Lenka Ridzoňová
Pořadí v lekci
24

1. Motivační uvedení do příběhu:

a) Shrnutí a motivace „pro Teofila“

Můžete oprávněně vyjít ze skutečnosti, že Teofil podobné útoky na křesťany, jako líčí Sk 17 a 18 (viz klíč. pojmy) buď mohl sám v nějaké formě zažít nebo o nich zcela jistě slyšel. Ptá se, jak na ně reagovat, co odpovědět římským úředníkům – popř. není-li „pro nás křesťany“ lepší vrchnost, která prostě přeje křesťanství. Lukáš na to může uvést, že křesťané a sbory nepotřebují od státu či města žádnou „protekci“, ale důležité je, aby byli příslušní úředníci opravdu nestranní. Strachu nás nezbaví přejná vrchnost, ale Vzkříšený Pán, který Pavla povzbuzoval „neboj se“.

b) Motivace pro předškolní děti:

Víte, jestli vaši kamarádi ze školky, školy, ze sousedství chodí do nějakého kostela? Vědí to oni o vás? Povídáte si o tom někdy? Pozvali jste je někdy na nějakou akci do kostela (vánoční divadlo, výlet...)? Posmívali se vám někdy?

c) Motivace pro mladší šk. věk:

Už se vám někdo posmíval kvůli víře, chození do nedělky? Myslíte, že kdyby se např. biblické příběhy učily jako předmět ve škole, brali by vaši kamarádi a spolužáci Ježíše vážněji?

(Navržená motivace otevře otázku vztahu našeho okolí k víře, umožní dětem podělit se o zkušenosti, které občas udělají. Pokud problém řeší tím, že o své víře a příslušnosti k církvi nemluví – třebas se zdůvodněním, že jde o soukromou věc, upozorněte,že Pavel to takto neviděl, veřejně působil a přivodilo to nesnáze)

d) Motivace pro střední a starší šk. věk:

Slyšeli jste o pronásledování křesťanů? Z jakých to bývá důvodů? Víte, jaký režim panuje tam, kde jsou křesťané či lidé odlišného náboženského přesvědčení pronásledování?

(Navržená motivace se pokouší zpřítomnit zkušenost pronásledování křesťanů a zároveň upozorňuje, že pronásledování souvisí s respektem k jedinečnosti člověka.

Starší děti by už měly tento rozměr umět pojmenovat.)

2. Poznámky k textu a jeho katechetickému využití:

- Korint – viz předchozí úloha:

přístavní město u průplavu mezi poloostrovem Peloponés a pevninou, sídlo římského prokonsula. Charakteristický pro něj byl pohyb a výměna zboží všeho druhu, včetně nejrůznějších náboženských kultů. (Více – např. Biblický slovník, nebo http://cs.wikipedia.org/wiki/Korint**římské období). Je to zatím největší město na Pavlových zvěstovatelských cestách. Vzhledem k jeho významu se nabízí téma "evangelium v metropoli."**

– **Klaudiův edikt a jeho funkce ve vyprávění** – (viz také předchozí úloha) – při zmínce o císaři a jeho ediktu se do čtenářova obzoru dostává politická moc, s jejímž představitelem budou nositelé evangelia konfrontováni v dalším pokračování. Jedním z důvodů císařského výnosu proti židům v Římě byly rozmíšky mezi židy a křesťany a případnému římskému úředníkovi tu vypravěč – Lukáš – podává „návod“, jak k takovým problémům přistupovat: Tak jako Gallio, který jasně vyhlašuje – stát není rozhodčím ve věcech „správnosti náboženských vyznání“ (kdo je Mesiáš).

– **napětí křesťanská obec – synagoga – představitelé státu** – které Sk 18 odrážejí, historicky souvisí se skutečností, že synagogální shromáždění se konala s povolením římských úřadů. Křesťanské obce, které prožívaly „mesiášský konflikt“ se synagogou a osamostatnily se (či byly částečně vypuzeny), se náhle ocitly mimo tento tolerovaný prostor. Křesťané Teofilovy doby se pak ptali: Proč se máme vystavovat nebezpečí a opouštět tuhle zavedenou „střechu nad hlavou“?

Lukáš na to odpovídá ústy Vzkříšeného: „Nebojte se“ a představitelům křesťanských obcí dává do ruky návod, jak se hájit vůči stále častějším obviněním ze strany „pobouřené veřejnosti“ či přímo římských úřadů.

– postava Gallia je historicky ověřitelná, prokonsulem v Achaji byl kolem r. 52 a navíc byl bratrem respektovaného stoického filosofa Seneky.

– protikřesťanská obvinění – v. 13 – se během „druhé“ misijní cesty stupňují: ve Filipech zní z úst Pavlových protivníků „tito židé pobuřují a hlásají Římu nepřijatelné společenské a náboženské obyčeje“ (Sk 16,21); v Tesalonice je označují příslušníci synagogy a městská lůzy

za „narušitele společenských pořádků v celém světě“ (17,5-6); v Athénách se koná veřejný výslech kvůli obvinění z „cizích, podezřelých novot“ (17,19-20), a v Korintě se obvinění završuje: „(tím, že vedou k poslušnosti jedinému Bohu) navádějí k protizákonnému jednání.“ (18,13) Pravděpodobně tu máme před sebou katalog obvinění a předsudků, s nimiž se církev potkávala době, kdy Lukáš psal Skutky pro Teofila.

– Galliovo rozhodnutí – odmítá se sporem zabývat. Důležitý je způsob jeho argumentace: Kdyby šlo o nespravedlnost, nezákonnost, nebo zločin, musel bych rozhodnout. Ale je to vaše vnitřní věc, „spor o slova, jména (náboženské tituly), o správné pojetí (Mojžíšova) zákona“. Gallio spor *židé x Pavel* posuzuje jako „vnitřní náboženskou záležitost“ do níž není oprávněn zasahovat.

Gallio tedy potvrzuje pohled na křesťany (vyznavače ukřižovaného Mesiáše), který chce svým vyprávěním podtrhnout i Lukáš: pakliže někde existence křesťanů vyvolala konflikt, není to konflikt na rovině náboženství x společnost, jde pouze o spor „o jména“, tedy mezi dvěma skupinami, vnímanými z pohledu Říma jako blízké.

Jako by chtěl Lukáš napovědět: Tak má jednat správný úředník. Galliovo rozhodnutí *(nehodlám být soudcem v takových věcech)*může vzhledem k tomu, že jde o obecně známou postavu, fungovat jako jakýsi „precedens“ – jestliže takto kdysi rozhodl on, proč by podobně nemohli rozhodovat další (jistě podobně rozvážní) prokonsulové...

– **veřejné lynčování Sosthena** – (scéna z v. 17) vyznění celé scény komplikuje. Výslovné sdělení, že to Galliovi „nevadilo“ může být varováním pro křesťany – od těchto státních představitelů toho moc nečekejte. Ukazuje posléze Gallia v jiném světle: nerozhoduje vposledu z uvážených motivů, ale z lhostejnosti, kterou projevuje i tváří v tvář zjevnému bezpráví. Scéna by pak v podtextu provokovala otázku, jak daleko má lhostejnost náboženská (dejte mi pokoj s vašimi náboženskými spory a handrkováním) k lhostejnému postoji úředníka, který má dbát na spravedlnost (dejte mi pokoj s právní ochranou utiskovaných menšin).

Není ovšem vyloučeno, že smysl této poněkud záhadné scény může být i opačný – Gallio se ve své nestrannosti nedá zviklat ani tím, když Pavlovi protivníci sehrají v soudní síni divadlo, které má upoutat pozornost k jejich obžalobě.

– setkání Gallia, bratra filosofa Seneky, a Pavla, apoštola ukřižovaného mesiáše– můžeme rozumět i jako dvěma výkladům „zlatého pravidla“. V evangelijním podání zní „Jak byste chtěli, aby druzí činili vám, čiňte vy jim (Lk 6,31).“ V Senekově podání zní „Co nechcete, aby druzí činili vám, nečiňte vy jim.“ Je to dobrá filosofie pro státního úředníka, pokud si z toho „co nechcete, ... nečiňte“, neudělá „co tě nepálí nehas“. Sami musíme rozhodnout, zda se Gallio nakonec právě takto neprojevil.

– **Neboj se** (18,9n) – tváří v tvář nepřátelství a Galliově lhostejnosti může nově vyznít povzbuzení Vzkříšeného – „Neboj se, mluv a nemlč, já budu s tebou.“ Garantem dalšího kázání evangelia není příznivě nakloněný státní úředník, ale sám Vzkříšený, jeho slib a jeho věrnost. V tomto smyslu lze pak vyložit i závěr oddílu – další dlouhodobou práci v Korintě, návrat z cesty a nenápadný počátek další.

3. Formulace tématu:

Neutralita státní moci?

Spory křesťané vs. židé.

4. Vykladačská a katechetická úskalí

Obvinění z pobuřování atd. mohou nám či dětem znít malicherně – šlo však o závažná provinění proti státu, jako kdyby dnes někdo narušoval základní mravní normy, bezpečnost země, platnost ústavy apod. Šlo o činy s velkým společenským dopadem, rychlou publicitou, a navíc ochotou „zločince“ lynčovat a upírat jim „právo na spravedlivý proces“ – který měl např. Pavel zajištěn římským občanstvím.

Dnes mohou podobně fungovat předsudky a obvinění z extremismu, protispolečenského jednání, z příslušnosti k podezřelým skupinám, které mají blízko k terorismu. S neochotou poskytnout zákonem zaručená práva se setkávají příslušníci menšin, uprchlíci a pod. Musíme si uvědomit, že církev, jak ji zná Lukáš a Teofil, je právě v tomto znevýhodněném menšinovém postavení – a s dětmi pak můžeme přemýšlet o tom, kdo je na tom stejně, neubrání se pomluvám, nedovolá se (nebo jen těžko) práva.

Problematiku neutrálního a zaujatého vztahu „světské vrchnosti“ ke křesťanům nenajdete zřejmě přímo v Pavlových epištolách. Sám Pavel řešil problém spíše z „opačného konce“ – musel se vyrovnávat spíše s křesťanským „anarchismem“, odmítáním státních institucí jako takových, a křesťany učil neutrální státní moc respektovat – viz Ř 13.

5. Osnovy vyprávění

a) osnova pro předškolní děti

Úloha je pro předškolní děti příliš složitá a abstraktní.

Nabízím krátký příběh o Filipovi, fiktivním účastníkovi shromáždění v Galliově paláci.

Tématem je strach, víra, křesťanství vs. židovství

I. Jak vznikl v Korintě křesťanský sbor, křesťan Filip

II. Rozdělení křesťané vs. židé

III. V Galliově paláci

IV. Filipovy úvahy o tom, co se stalo

b) poznámky a osnova pro mladší školní věk:

Soustřeďte se na téma ohrožení korintského sboru obviněním z protizákonného jednání. Zdůrazněte, že se ho Pavel nezalekl – a k podobné odvaze a svobodomyslnosti je zván i Teofil. Na Galliově nestrannosti můžete ukázat, že stát tu není od toho, aby organizoval, jak správně věřit (a křesťané to po něm ani nemají požadovat).

I. Motivace

II. Pavlovo kázání evangelia má úspěch, proto vyvolává i pomluvy a závist

III. Protivníků není třeba se bát – Pavel nemlčí, je ochoten se hájit

IV. Gallio se ukazuje jako nestranný v náboženských sporech

V. Pavel káže a buduje sbor ještě po dlouhou dobu bez překážek

c) poznámky a osnova pro střední a starší školní věk

I. Motivace

II. Teofil přichází s otázkou – co s pomluvami a obviňováním ze strany úřadů?

III. Lukáš líčí korintské pokračování – Pavel před soudem

IV. Galliův výnos – nejsem tu od toho, abych řešil náboženské spory

(V. Výhody a úskalí Galliovy tolerance – „zlaté pravidlo“)

VII. Pavel pokračuje v apoštolském úkolu povzbuzen Vzkříšeným

6. Metodické pokyny k pracovnímu listu Zd. Šorma

Obrázek může dobře splnit funkci „motivačního uvedení“. Děti mají na obrázku vybrat a vybarvit, co považují za zločin. Společně si ukažte, co kdo vybral a ptejte se proč. Můžete se také ptát, proč je důležité rozlišovat mezi tím, co zločin je a co není. Starší děti přitom můžete upozornit, že dnes pod tlakem náboženského extremismu roste tendence opustit myšlenku nábožensky neutrálního státu. Na to můžete vyprávět, jaký význam měl nábožensky neutrální soudce pro prvotní křesťany. Práci s obrázkem je samozřejmě možné zařadit také do vyprávění v momentě, kdy má Gallio reagovat na obžalobu židů, nebo po vyprávění, aby podle něho děti vybraly, co je zločin a co není.

7. Liturgický rámec

Vstupní verš (Žalm 9,12):

Pějte žalmy Hospodinu, který na Sijónu trůní,

oznamujte mezi lidmi jeho skutky.

písně: viz odkaz na píseň na konci

8. Vyprávění a nápady pro předškolní věk

Úloha je pro předškolní děti příliš složitá a abstraktní.

Nabízím krátký příběh o Filipovi, fiktivním účastníkovi shromáždění v Galliově paláci.

Tématem je strach, víra, křesťanství vs. židovství

Pomůcky: mapa; obrázek Korintu, synagógy

Apoštol Pavel cestoval z místa na místo a vyprávěl lidem o Ježíši. Taky o tom, jak byl ukřižovaný a vzkříšený. Na své cestě se dostal do Korintu.

Ukázat na mapě, ukázat cesty, kudy prošel.

Taky tady kázal, někteří lidé uvěřili a začali se scházet. Někteří z nich byli původem židé. To znamená, že věřili ve stejného Pána Boha jako Pavel a křesťané, jako věříme my, ale nevěří v Pána Ježíše.

A tyto dvě skupiny věřících lidí se začaly hádat. Už se nemohli křesťané i židé scházet ve stejných domech, synagógách. Museli se rozdělit.

Filip byl dříve taky žid. Chodil pravidelně do synagogy. Ale pak se setkal s Pavlem a uvěřil v Ježíše, stal se z něj křesťan.

V městě Korint byl správcem, místodržitelem Gallio. Něco jak starosta nebo hejtman. Nebo král. K němu lidé přicházeli, když měli nějaké spory, když se stal zločin.....

Jednou se Filip ocitl ve velkém shromáždění lidí, kteří přišli do Galliova paláce. Židé, které Filip dobře znal ze synagogy, sem přivedli Pavla a další křesťany a chtěli, aby Gallio křesťany potrestal, že nevěří správně, nedělají věci tak, jak židé podle Zákona mají. Gallio ale řekl, že to se ho netýká, to si oni musí řešit sami. S tím na mě nechoďte.

Strhla se bitva, lidé se poprali, vrhli se na představeného synagógy, zbili ho tam.

Ale Gallio nic! Filip měl strach. Předtím si říkal, že je to dobře, když vládce nechce řešit spory kolem náboženství. Ale teď? Když se lidé na někoho vrhnou, bijí ho, že to skoro nepřežije? Neměl by ten Gallio něco udělat?

Filipovi se naštěstí nic nestalo. Šel domů a přemýšlel.

Vzpomněl si, jak se mu jeho přátelé židé smáli, že se stal křesťanem. Bylo mu to líto. Chtěl se s nimi dál přátelit. Měl chuť jim o své víře povídat, chtěl je pozvat na bohoslužby. Ale pak to raději neudělal. Raději se jim vyhnul.

Modlitba:

Pane Bože, jsme rádi, že o Tobě víme, že můžeme chodit do kostela a do nedělní školy. Jsme rádi, že jsou tady lidi, kteří věří stejně jako my. Prosíme za naše kamarády a spolužáky, kteří v Tebe nevěří. Amen.

Hra: Cesty apoštola Pavla (viz níže)

9. Vyprávění pro střední školní věk

Pomůcky: Obrázek města Korintu, synagogy, římského úředníka (Encyklopedie antiky, Slovník antické kultury, Dějiny umění aj.), filosofa Seneky

I. MOTIVACE

Už se vám někdo posmíval, že chodíte do kostela? Jak by se vám líbilo, kdyby byl ve škole předmět „křesťanství“? Myslíte, že by měl stát církve víc podporovat? Proč by to vlastně měl dělat? Jaké to je, když stát církvím a věřícím lidem nepřeje, když je za jejich víru trestá a všelijak postihuje? Existuje to někde?

II. ÚSPĚCH VYVOLÁVÁ NEPŘÁTELSTVÍ

Pavlovi se dařilo v Korintě získávat lidi pro Ježíše Krista. Hodně jich v Ježíše uvěřilo a nechalo se pokřtít. To ovšem vyvolalo závist a nepřátelství mezi Židy. Jak se někomu daří, hned se někde vynoří někdo, komu to není milé. Proč se to tak mezi lidmi děje?

Židé se spojili proti Pavlovi. Přivedli ho před soud a obžalovali ho.

III. SOUD PŘED GALLIEM

Tehdy byl místodržitelem v provincii Achaji (Korint byl jejím hlavním městem) Gallio. Římský občan, bratr filozofa Seneky. Židé před něho přivedli Pavla a žalovali: „Tento člověk navádí lidi, aby uctívali Boha v rozporu se zákonem!“ Pavel už se chtěl začít hájit. Vůbec se Gallia ani Židů nebál. Možná mu ještě zněla v uších Ježíšova slova z nedávného snu: „Neboj se, já jsem s tebou.“

IV. GALLIO ODMÍTÁ SOUDIT

Ale Gallio všechny překvapil. Obrátil se k Židům a řekl jim: „Kdyby šlo o přestupek nebo zločin, pak bych se vaší žalobou zabýval. Ale to, o co se hádáte, to jsou vaše věci. Nějaká jména a slova a váš vlastní zákon – to si prosím vyřešte sami. Do toho mi nic není. To jsou vaše náboženské spory, já tomu nerozumím a ani mě to nezajímá.“ Gallio odmítl řešit spory mezi dvěma náboženskými skupinami. On je přece politik. Náboženské spory ať spolu řeší ti, kterých se týkají. Politická moc do nich nebude zasahovat.

Gallio dal vyvést všechny ze soudní síně. Pavel tak unikl odsouzení a mohl dál v Korintě působit bez překážek.

V. RVAČKA V SOUDNÍ SÍNI

Ale rozhořčení žalobců, Židů, bylo tak veliké, že se poprali, dokonce ještě hned v soudní síni. Pustili se do nového přestaveného synagógy Sosthena. Že by si na něm chtěli vylít vztek z toho, že neuspěli? Bili ho přímo před očima Gallia.

Jenže Gallio tomu vůbec nevěnoval pozornost. I to mu bylo jedno. Bylo mu lhostejné, že před ním přesila bije jednoho člověka? Nebo si říkal, co to tady na mě hrají za komedii? Takhle mě přece na svou stranu stejně nezískají. Gallio si prostě rvačky lidí v soudní síni nevšímal.

Pavel si mohl říct, že na státního úředníka se opravdu nemůžeme spoléhat. Bylo by možno pochopit, že mu jsou lhostejné vnitřní náboženské spory. Ale může mu být jedno, když před ním někoho bijí? To je přece divné. Jenže, tak to někdy skutečně je. Ostatně, Galliův bratr Seneka přece říkával: „Co nechcete, aby druzí činili vám, nečiňte vy jim.“ A Gallio si to ještě zjednodušil a udělal z toho „nehas, co tě nepálí“.

VI. PAVEL POKRAČUJE

Pavel zůstal v Korintě ještě dlouho. Až po roce a půl se se všemi rozloučil a nasedl na loď a vydal se na cestu k Jeruzalému. Provázeli ho Priscilla a její muž Akvila, s nimiž kdysi šil stany. Dostali se do Efezu, kde oba manželé zůstali. Pavel tam navštívil synagógu. Tamní Židé ho přemlouvali, aby s nimi zůstal a kázal jim, ale on nechtěl. Řekl jim: „Jestli bude Bůh chtít, vrátím se, ale nejprve musím dokončit svou cestu.“ Pavel nasedl na loď, která jela do Cesareje v Syrii. Odtud už pěšky dorazil do Jeruzaléma. V Jeruzalémě pak vyprávěl bratřím a sestrám, kde všude vznikly nové sbory. Bylo toho tolik, o čem mohl mluvit. Vždyť byl tak dlouho pryč! Potom se z Jeruzaléma vrátil do sboru, který ho na celou druhou cestu poslal, do Antiochie.

MODLITBA

Pane Ježíši, nemůžeme spoléhat na politiky, prezidenty, úředníky. Ale můžeme spoléhat na tebe a na tvého Ducha. Prosíme, posiluj nás, když se budeme potřebovat někoho nebo něčeho podržet. Amen.

10. Náměty k rozhovoru

– je nějaký rozdíl mezi tím, když se vám někdo posmívá, že „věříte“, a tím, když „správnou víru“ určuje stát a jeho úředníci?

– jaký rozdíl slyšíte mezi pořekadly: „Jak byste chtěli, aby druzí činili vám, čiňte vy jim“ – „Co nechcete, aby druzí činili vám, nečiňte vy jim“ – „Co tě nepálí nehas“?

– víte, co to je lynčování, „soudce lynč“?

– víte, která politická strana si dala do názvu křesťanství? Myslíte, že má víc než ostatní na mysli svobodu a respekt k menšinám, různým vyznáním a náboženstvím?

– pokuste se zjistit, jak dlouho trvalo, než byl založen váš sbor (kdo tu kázal, kde se vzali první evangelíci, jak dlouho trvalo, než postavili kostel či modlitebnu)?

– víte o nějakém faráři od vás ze sboru či odjinud, který byl za komunistů „zbaven státního souhlasu“ a nesměl kázat? Jak se s tím vyrovnal sbor, jak církev, jak on sám?

– myslíte, že za komunistů šlo nějak protestovat proti státem organizovanému šikanování křesťanů? (pozn. – dnešní děti už tuhle problematiku samy nezažily, ale příběhy jako dnešní jsou dobrým podnětem k tomu, aby tuto minulost začaly zkoumat.)

Hra:

Cesty apoštola Pavla:

děti si rozdělí jména míst podle toho, kde už Pavel byl: Korint, Efez, Antiochea, Tarsus, Jeruzalém...

Sedí se na židlích, 1 židle chybí, ten, kdo nemá židli, stojí uprostřed a říká, mezi kterými městy bude Pavel cestovat. Děti se jmény těch měst si musí vyměnit místa, ten uprostřed se snaží sednout si na uvolněnou židli.

11. A ještě se ohlédněte

Rozumíte příběhu? Co vám připadá pro vás důležité? Jak příběh shrnout jednou větou? Jaký byste mu dali název?

A co vaše skupinka? Jaké jsou „vaše“ děti, kde se scházíte, kolik máte času, jak moc jsou ochotné diskutovat, resp. poslouchat, malují rády? Hrají rády hry?

Které důrazy z přípravy zvolíte?

Odkaz na pracovní list
24 Evangelium a Gallio
Odkaz na píseň
Z přetěžkého kříže, který nesl Pán
Zůstaň s námi, Pane (EZ622)
V nebi je trůn (SV360)
Mír na zemi daruj nám
Moudrost mi, Pane, dávej
Bojujte, bojujte dál, pohleďte jen, v dálce svítá
Kristus má v rukou celý svět
Cílová skupina
Školní

Katechetické cykly

Pozvání na cestu - Skutky

Biblický odkaz (kat)

Skutky 18,1–2

Skutky 18,12–22